

Общество

Данчикова
Галина Иннокентьевна

У ДЕПУТАТА ГОСДУМЫ РФ ОТ ЯКУТИИ ПОЯВИЛСЯ ПЕРСОНАЛЬНЫЙ САЙТ

Заработал официальный персональный сайт депутата Государственной Думы Федерального Собрания Российской Федерации седьмого созыва Галины ДАНЧИКОВОЙ.

На сайте galinadanchikova.ru можно ознакомиться с деятельностью депутата Госдумы от Партии «ЕДИНАЯ РОССИЯ».

На сайте отдельным разделом размещены личные данные депутата: биография, трудовая деятельность, цитаты. Также страницы, освещающие работу депутата в Госдуме, новости из пленарных заседаний, парламентских слушаний, заседаний комитета и региональных недель депутата.

Примечательно то, что любой желающий может задать вопрос депутату в рубрике «вопрос – ответ». Отдельные разделы посвящены политической позиции депутата-единоросса, медийным событиям и публикациям в СМИ с упоминанием парламентария, фото- и видеосъемке.

Посетителям будет интересен раздел с интерактивной картой Якутии и опросник, в котором будут задаваться актуальные вопросы по социально-экономическому развитию республики.

Пресс-служба ЯРО Партии
«ЕДИНАЯ РОССИЯ»

Улууска – бу күнүргэ

ОБО ДЬОБУРУН БИИРГЭ САЙЫННАРАН

Тохсунньу 12 күнүгэр Чурапчы улуутар улуус баһылыга кыттылыах оскуола дириэктэртэрин Сүбэ мунньаҕа ыгытылыһа. 2016 сыл өрөспүүбүлүкэ үөрэхтээһинигэр Эбии үөрэхтээһин сыалынан билиэтиллэн, улууска бу хайысха тула туох-хамнас үлэ-хамнас сыл устата барбыттын аһаастык көрсөтүн буолла.

Сүбэ көпсөһүнэ улуус үөрэхтин эйгэлэрэ эбии үөрэхтээһин тэрийэн сирдэр “Үөрүү” обо дьобурун сайыынаран кини (дириэктэр И.П. Уаров), оҕону үлэни дьарыктаах онторор үөрэх-үлэ комбината (В.Е. Попов), обо спорка оскуола (дириэктэр Д.В. Егоров), үөрэх управлениетын үлэһиттэрэ уонна улуус 26 оскуолатын дириэктэртэрэ кыттылыһа. Обо идэтин таба таппа, кини киһи буолан нигиһилэн тахсытыгар манньык тэрийтэртэр оруулар улахан. Маньаха, улуус баһылыга бу хайысхага ситимсэх үлэни сөптөөхтүк ирдээн, тоһо кылларанан, үгүс үөрэнээччин хабьыга сорук быһыытынан туруорбута. “Үөрүү” обо дьобурун сайыынаран кини дириэктэрэ И.П. Уаров эбии үөрэхтээһин сылын уопсай үлэни-хамнаһы ситиһин биллһиннэрдэ. Ол курдук, үөрэнээччилэр бу тэрийтэҕэ бэриһибит “Олонхо” дыһыттар сыл устата араас хайысхалаах куруһуоктарга дьарыктаммыттар. Анаарыас бу дыһыт иһигэр 9 куруһуок, маньы тэҥэ үөрэтэр-үлэтэр МУНК мастарыскайыгар, спортивнай оскуолаҕа куруһуоктар, маньы тэҥэ хас биридии нэһилээк филиал быһыытынан үлэ ыгытылан кэлбит. Күн бүгүн барыта 1442 обо хабьылан сылдьар эбит. Үгүс буолбут ырыа, үгүс куруһуоктарын таһынан, оҕолор инженерий-технической дьарыктарга, иптэрэһи тардар араас хайысхалаах куруһуоктарга дьарыктаналлар. Маньаха туһуламмыт былааннаах үлэ тэриллэр. Итинтэн икки куруһуок доруобуйаларынан хаачыстаах оҕолорго анаан үлэлиир.

Ааспыт сылтан улуус салаатпанын, үөрэх управлениетын тэрийиниттэн “Мындыр” дыһыт эбии үөрэхтээһин саҥа программа суруллан, былаан ыгытылан турар. Ол курдук, үөрэтэр-үлэтэр комбинат сылдьар атын оскуола оҕолорго кэпсэни иккисини чаас дьарыктанар кыахтаммыттар. Маньа сэлэһинэ иһигэр баар оскуолалар, чугас сытар нэһилээк оскуолаһа эмиэ дьарыктаналлар. Бу куруһуок ордуу табыастаахтык билиһини кэмтэ уол оҕону табыктык иһиттэ, үлэтэ үлүһүгэ сүрүн көмө буолар. Оҕолор бэйэлэрин сөптөөх кыра мизбэли онторорго үөрэтэлэр. Дьарыкта сылдьар оҕолору анал автобус таһар. Вячеслав Егорович этэринтэн, оҕолор иптэрэһтэрэ сүгү улахан, хас биридии уол обо уһаан, туу эр онтороһуна оҕу астынар. Салгыы онтороһу, айыах иһиттэ оссо кэпсэр, дыһыт сөһөтүр. Онон, өрөспүүбүлүкэҕэ билиэтиһиниттэ эбии үөрэхтээһин сыла улууска үлэ-хамнас хаамытыгар биллэр хамсаһыныры таһарла.

Көпсөһүнэ хас биридии оскуола дириэктэрэ сүгү көхтөөхтүк кытыһа, эбии үөрэхтээһин салайааччыларыгар үгүс иптэрэһиртэр бөлүгүростарын биридир, саадаларын этэн, бу хайысхага көрсөр уустук да муһаарар да бөлүгүростар тула аһаастык ыгытылыһар.

Күнүгү сылтан улууска эбии үөрэхтээһинтэ кырата сүгү бөлүккө уурулар буолла. Ол курдук, улуус дыһалата саҥа туһулуубут “Олонхо” дыһыт эбии үөрэхтээһинтэ бэлэх быһыытынан биридиртэ. Бу – бэйэтэ сүпсөн ойбон буолар. Маньы таһынан эбии үөрэхтээһин үлэһиттэрин кытта улуус салаатпата үгүсүк атыһар, көрсөн көпсөтэр. Ити биллэн турар, үлэни-хамнаһы өрө тардыһыһа, саҥа идэһи тобулууга көмөлөһөр. Билиһин оскуола ахсын эбии дьарыктар бөлүккө ыгытылан, элбэх үгүс болохторо, саҥа талааннар, биридир-бири ситиһинтэр тахса тураллар.

Надежда БОРИСОВА.

Төгүрүк остуол

САХА ОХ СААТЫН СӨРГҮТҮҮГЭ -- ДЬОҔУН ДЬАҔАЛ

Тохсунньу 17 күнүгэр Дьоккуускай куоракка Ил Түмэн Государственной Мунньаһын кыра саатыгар «Саха ох саата» дыһыт тэҥэ төгүрүк остуол буолан ааста.

Тэрийээчилэринтэн Олонхо национальной тэрийэр кэмтэһтэ, Кулуура уонна Духобунай сайдыы Министэриститэбэ, Ем. Ярославский аатынан Саха музейа, ХИФУ археология уонна этнография музейа, Саха сири уустарын Сойууһа, туһулууга сүгү кыраайы үөрэтээччилэр кулууттара буолулар. Төгүрүк остуолу Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Түмэн Государственной Мунньаһын председателэ, Олонхо национальной тэрийэр кэмтэһтин председателэ Александр Николаевич Жирков салайан ыгытта. Кыттар дыһыт кэмтэ элбэх – саалаҕа баллаһа төгүрүк остуолу фойеҕа экран нонҕо кытта көрдүлөр. Чурапчы улууттан А.А. Саввин аатынан история уонна кыраайы үөрэтэр музейтан мин уонна тимир ууһа Василий Степанович Попов кыттылыһа ыгытыһа.

Фойеҕа турбут ох саа быыстапкаһыгар быһаргы ох саалары туруордулар. Маньа Сунтаар, Хаҥалас, Мэҥэ-Хаҥалас, Чурапчы, ХИФУ археология уонна этнография музейы, Ем. Ярославский аатынан Саха музейын экспонаттара көрдөрүүгө турдулар. Билиһи музейыт фондатыттан А.А.Саввин хотуу экспедицияҕа сылдьан, Абый оройуонуттан аҕалыт ох саатын (кураахтаах саа) илдьэн быыстапкаҕа

кыттыныһыт. Ону тэҥэ ХИФУ археология уонна этнография музейа үс ох сааны аҕалыһыттан иккитэ Чурапчы Болтонотуттан көстүбүт саалар эбит. Ол курдук биридирин 70-с сылларга, иккитин 2004 сыллаахха көмүүтэн булбуттар.

Төгүрүк остуол ыгытыһар сааһы-соругун А.Н.Жирков билиһиннэрдэ. Саха ох саата билиһини кэмтэ умнулуубутун, кинини оноруу ньыматын үөрэтин, саха омук төрүт кулуураһын бири дьоһун материалнай нэһилээһиттэтин быһыытынан сөргүтүү биһиги сүрүн соруктут буоларын эттэ. Гуманитарнай чинчийэр институт уонна музейдар научнай сотрудниктара саха ох саатын туһулан научнай ыгытыһалары онордулар. Өбүгэтэрибит сүгү уустуктук, мындырдык оноролор эбит. Көрлөххө, чараас буолар эбит да, иһигэр тымт мас, хаһын, туос, тири, оһоһоһор, тэбиһээх буһулун дыһыт сэлэни муһун кытта хас эмэ хос хатыһаһа гына ситимсээн онорон таһаараллар эбит. Бу саалары оноруулуубут ньымаларын чинчийин өссө да салданан бара турарын эттиһэр. Биһиги бири дойдутаахпыт, кыраайы үөрэтээччи Николай Николаевич Арижаков-БолоУус бэртээхэй дакылааты онордо. Кини быһаргы ох сааны үөрэтэн, тус бэйэтэ онорбут саатын көрдөрдө.

Бу хомойуох иһин, умнулуубут саха дьоһун сэлэни-сэбиргэһин хайдах гыһан тилиһинтэрэр туһулан элбэх этинтэр кириһилэр. Билиһини кэмтэ «Дыһын оонһууларыгар», «Манчаары Оонһууларыгар» спорт национальной көрүһүрүгэр күрэхтэһинтэргэ, «Олонхо ыһааһын» күрэхтэһинтэригэр арбаа дойдутар охторунан ытар эбит буһулаһыһа, сыһыа саха ох саатын бигэтик иһилтээххэ дыһыт этинтэри бары көхтөөх ытыс таһынан сөбүлээһинтэтин биллэрдирбит. Маньа улуустарга баар кыраайы үөрэтээччилэр уонна уустар ох сааны оноруу быһаргыһыны ньыматын тилиһинтэргэ тоһуу күөс буһулаһахтара этиннэ. Ох сааны онорууга куонкурустары, күрэхтэри тэрийин ыгытарга, методической пособиелары

онорон тарҕатарга, эбии үөрэхтээһинтэ оскуола оҕолоругар ох сааны оноруу ньыматын үөрэтини иһилтэргэ, научнай-практической конференциялары тэрийин ыгытарга, «Олонхо ыһааһын», «Дыһын Оонһууларыгар» программаларыгар саха ох саатынан күрэхтэһини иһилтэргэ араас веһом-столарга соруахтар бэриһинилэр, өрөспүүбүлүкэҕэ анал хампаһыһа тэрийинтэ. Онон төгүрүк остуолга саха омук төрүт кулуураһын бири дьоһун материалнай нэһилээһиттэтин – ох сааны тилиһинтэргэ, сөргүтэргэ дьоһун хардыы онорулуһа.

Юрий ТОЛСТОУХОВ,
Чурапчы музейын дириэктэрэ

Кэпсизхиин багарабын

ҮЛЭЛЭЭБИТ КЭМНЭРИМ --
ОЛОБУМ ИСТОРИЯТА

Бары билэрбит курдук, Россияда кинон сыйлан билэриллибит 2016 сый түмүктэнэ.

Билиги Сахабыт сиригэр элбэх кинофестиваллар, үөрүүлэх тэрээһиннэр буолан аастылар. Киноустуута сайдан, кинонун оонньуур артыыстарыт баар буоланнар, кино устар техникнио кыабыран ийориттэн билиги, кыаһа бэтэрээнирэр, үөрөбүт.

Чокунан үлэллэр ашпартан саадалаан, билигин цифровой техниккээн үлэллэр кэм тийэн кэлэ. Уруксу киномеханик итэлэхтэр хайдах үлэлээбиттэрин билигин кэлүөнэ билбэт. Бэйэм киномеханиктынан үлэлээбит кэмдэригэр билигиннэриим. Адам саастаах дьон оччолорго кино саалалыгар дьолуулуук туттан киирэн, кино билбэт аһылаан баар, дьолууа кэлэһэ олорор көрөөччүлэригэр кино көрдөрөр кэлини ойдуур буолуохтаахтар. Ити — киномеханиктар. Билиги кэммитигэр үлэлээбит киномеханиктар, хомойуох иһин, аһыахтылар. АБ-1, Л-3 дьон мотуордари собуоттаан, электро- уот бэрдэрбит. Мотуор собуоттааһына тусла үлэ буолара.

Кинон көстөр кэмнэр мотуор будкалтан кино көрдөрөр сиргэр дьэри тохтообокко сүүрө сылдьарыт. Аппаратыт энкилэ суох үлэлээтэх, мотуорун тохтоо суохтаах. Кино көстөрүн тухары, лиэнтэтэ бүтүбүт, бири- бири уларыта сылдьан итэбин, эрийбүн. Бири көстүү кинон лиэнтэтэ, ортотунан, 2-4 км уһунта тэпсүһөр. Итидэри сыһарыт- соһорбут.

Киномеханик үлэтэ олус эппитиннэстэх буолара. Кинопроекторун эрдэттэн техникческэй көрүүтүн ыһыахтаахын, мэдэни ыһаастык тутуохтаахын. Экранта кинон куһаҕанык көһүнүбүтэ ким иһирэн, ким халыһаан, муостаны дьибдйэн собулээбэттэрин билэрэллэр. Кинон оонньуу кэмнэр сэмэ киирбэттэрин, ол апа үчүгэйдик үлэлээбит, туруоруллубут соругун толорбут дьон сыаналалара. Өрөбүлүгэр, бырааһынныктарга өрөбүт күнэ дьон суоҕа, ити күлүгүгэ өссө үлэбит өссө таһаарылаах буолара. Индийскэй кинонун дьон халҕаһалыт

аһыан кэтэрэ.

Оччолорго Чурапчыга кинонун тэрилтэ Районун кииниттэн уу харчыны кэлтэрэр иккис тэрилтэ этэ. Киномеханиктаран билии ирдээ- рэ, техниккэтэн сэрэхтэх буолууга (ТБ) уонна баһаартан сэрэхтэх буолууга (ТБ) сый аһы экзаменнары аһарыт. Хамнаспыт катэгориябытынан ааһарыт.

Билигин кэмтэ кинон көрдөрөр быдан судургутуйбут. Компьютерга бири кыотканы баттаан баран бүтүбүн. Мин кинон эйгэтигэр 36 сый киномеханиктынан үлэлээбитим. 16 сый суоһу үлэлээтигэр Түбү-Улахан-Куо-Бэрэ көһө сылдьар кинопередвижкада, 20 сый Чурапчы сэлтэһиннэтигэр „Маарыкчан“ кинотеатрга киномеханиктынан үлэлээбитим. Тоһо эрэ, оччолорго үтүс киномеханиктар үлэллэн кэлэн бараллар, уһаабыттар этэ, уурайан барытаһылааһа. Хамнаспыт да кыра эбитэ буолуо. Ол эрээри тус бэйэм собулүүр илбэтин үлэлтэн бүтүөхтөр дьэри сылдьыбытым. Кинонун уһунуук үлэлээбитин сорох таһаарытар биллэхтэринэ, сороһор соһуулааччылар: „Хайдах бири тэрилтэ үлэлээбиздэни, кинонун хал буолбутааһыны“, — дьэи.

Ол сааһа көрдөр киномеханик олорор быһаҕы сыһааннаах, үтүс быһаҕыны өрө тутар чаһытхай лиэнтэтэр этэлэр. Билигин курдук өлөрсүүлэх, охсуһуулаах, араас дьинкэй кэмдэһилтэх киномеханиктар суохтара. Билиги үлэлтэн ааспыт кэмдэригэр, ааспыт үйэ сааһааһылар, олох историтылар хаалыахтара. Ол эрээри уруксуута суох билигин олорбут суох буолуо этэ.

Уруксу киномеханиктары, кэлтэлаларын, кинон эйгэтин үлэлтэрин кинон сыла үчүгэйдик түмүктэһиттэн, эбэрдэтэн туран, чоптөн-чобдик доруобуйаны, этэлтэ буолууну баһарабын.

Павел КОРКИН,

бастагы катэгориялаах киномеханик,
Россия бочуоттаах кинематографта, Саха
сири кинэтти, үтэ, спорт бэтэрээтэ, РФ
Суруулаһытарын соһуун чиллэтэ.

Спорт

«УПРАВЛЕНИЕ ДЕТСКО-ЮНОШЕСКОГО СПОРТА
И ПОДГОТОВКИ СПОРТИВНОГО РЕЗЕРВА»ЧУРАПЧЫ БЭРГЭН
ЫТААЧЧЫЛАРА

Август 2016 сый ахсынны 21-25 чыһыһаларыгар Ярославскэй уобалас Рыбинскэй куоратыгар Бүтүн Россиятаагы күрэхтэһинтэ Чурапчытаагы олимпийскэй эрэллэри бэлэмнэр спортивнай оһуулаһтан II-с кыһаас үөрөнөөччигэ Оксана Черемкина РФ спордун маастарыгар кандидат нуорматын толорто.

Салгы, быйылгы сый салгылар үтүсэ кубулуйбут Саха сириг ох сав федерациятын Кубокун иһин күрэхтэһинтэ Кубок хаһаһыла буолары ситистэ. 2016 сый ахсынны 9-13 күннэригэр СӨ чемпионатыгар РФ спордун маастарын нуорматын толорбут Максим Аммосов стартовой кибиттэ эрэлтэстик бастаһынан таһан баран, биридинтэн ыһыта кыл мүнчү кыайтаран, торлүс миэстэ буолла. Бу — улахан дьонно бастагы күрэхтэһинтэ. Олун доһуулаах буолара чаһы. Ол онуутар хамаанданан ыһыта: Максим Аммосов, С. Майоров, А. Фигатов бастаһынан 3-с бириктээх миэстэни ыһылар.

Блок сааһа Борис Макаров, М. Фигатов, Н. Новгородов хамаанданан үтүс бочуоттаах миэстэти тигистэр. Маньа таһынан 10-с кыһаас үөрөнөөччигэ Борис Макаров РФ спордун маастарыгар кандидат нуорматын толорон, үөрүүтэ үс бүк үлэлтэ. Тохсунньу 12-15 күннэригэр өлөһүгө СӨ ыһыта биридинтэн бастылар иһин күрэхтэһинтэ Максим Аммосов утарылаһааччыларыт иһытэр түбүккө, эрэлтэстик I-кы миэстэни ыһан Россияда биридинтэн бастылар иһин күрэхтэһинтэ Саха сириг хамаандатын чоптөн көмүскүүр быраабы ыһа. Бу күрэхтэһинтэ Оксана Черемкина стартовой кибиттэ олус үчүгэйдик ыһыһы көрдөрөн, блок сааһа Орел куоратка ыһыһылааһа Россияда биридинтэн бастылар иһин күрэхтэһинтэ таһыһа тутта. Итин таһынан „МИКС“ (кыһаастах уол) ыһыта Борис Макаров уонна Оксана Черемкина бочуоттаах 3-с миэстэ буолулар.

Сергей МАЙОРОВ, оһууан ыһыта тренер.

Роспотребнадзор извещает

О МЕРАХ ПО УСИЛЕНИЮ КОНТРОЛЯ ЗА
СТЕКЛОМЫВАЮЩИМИ ЖИДКОСТЯМИ

Федеральна служба по надзору в сфере защиты прав потребителей и благополучия человека в связи с приближением сезона устойчиво отрицательных температур воздуха и наступлением периода использования автомобилистами стеклоомывающих жидкостей, сообщает.

В соответствии с п. 5.8 приложения 5А, разд. 5 Главы II Единых санитарно-эпидемиологических и гигиенических требований к товарам, подлежащим санитарно-эпидемиологическому надзору, утвержденных решением Комиссии Таможенного союза от 28.05.2010 № 299 (далее – ЕСТ), допустимое содержание метанола в стеклоомывающих жидкостях должно быть не более 0,05 %. Согласно вышеуказанному пункту, определение содержания метанола является одним из санитарно-химических показателей, определяющих безопасность стеклоомывающей жидкости в качестве готовой продукции (товара).

Согласно п. 1.3 ЕСТ, единые санитарные требования обязательны для соблюдения органами исполнительной власти государств – членом Таможенного союза (в том числе Республикой Беларусь), органами местного самоуправления, юридическими лицами любой организационно-правовой формы, индивидуальными предпринимателями, физическими лицами.

Нормирование содержания метанола в стеклоомывающей жидкости не более 0,05 % обеспечивает безопасность данной продукции при ее применении в соответствии с назначением и допускает наличие «следового» содержания метанола в исходном сырье, которое используется для производства стеклоомывающей жидкости.

При использовании метанола в качестве исходного сырья в производстве стеклоомывающих жидкостей невозможно достижение без-

опасного уровня содержания метанола в стеклоомывающей жидкости, допустимого ЕСТ.

В случае применения метанола в качестве исходного сырья в производстве стеклоомывающей жидкости и применения ее по назначению необходимо учитывать, что он не обладает резким запахом, в воздушной среде салона автомобиля могут накапливаться небезопасные концентрации метанола и вызвать отравления химической этиологии.

В связи с этим постановлением Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 11 июля 2007 года № 47 «О прекращении использования метилового спирта в средствах по уходу за автотранспортом» организацией, осуществляющей деятельность по производству и реализации средств по уходу за автотранспортом, в том числе стеклоомывающих жидкостей было запрещено использовать метиловый спирт.

По данным статистической отчетности за 2014 год было зарегистрировано 1115 острых отравлений метанолом, из них 867 со смертельным исходом, что составило 77,8 % от всех отравлений метанолом. В структуре острых отравлений химической этиологии алкоголем за 2014 год отравления метанолом составили 2,3 %. В 2015 году было зарегистрировано 1202 отравления метанолом, из них 880 со смертельным исходом, что составило 73,2 %. В первом полугодии 2016 года зарегистрировано 564 отравления метанолом, из них со смертельным исходом 473 случая, что составило 83,9 % от общего числа отравлений метанолом.

ТО Управления Роспотребнадзора
по РС(Я) в Таттинском (Чурапчинском)
районе.

О ПОРЯДКЕ ПРОВЕДЕНИЯ ПРОВЕРОК ПО
ОБРАЩЕНИЯМ ГРАЖДАН В РОСПОТРЕБНАДЗОР

С 1 января 2017 г. вступили в силу изменения в законодательстве в области организации и осуществления государственного контроля (надзора), предусматривающие дополнительные условия проведения проверок, но распространяются они только на обращения и заявления граждан о нарушении прав потребителей.

Так, в соответствии с новой редакцией п. 1 п. 2 ч. 2 ст. 10 Федерального закона от 26.12.2008 № 294-ФЗ «О защите прав юридических лиц и индивидуальных предпринимателей при осуществлении государственного контроля (надзора) и муниципального контроля» основанием для проведения внеплановой проверки является: «нарушение прав потребителей (в случае обращения в орган, осуществляющий федеральный государственный надзор в области защиты прав потребителей, граждан, права которых нарушены, при условии, что заявитель обратился за защитой (восстановлением) своих нарушенных прав к юридическому лицу, индивидуальному предпринимателю и такое обращение либо требования заявителя не были удовлетворены)».

Следует отметить, что дополнительное требование о предварительном обращении к субъекту хозяйственной деятельности, нарушившему права потребителя, не распространяется на случаи поступления в Роспотребнадзор обращений и заявлений граждан о фактах возникновения угрозы причинения вреда жизни, здоровью граждан или

причинения такого вреда, т.е. (когда в обращении указывается на нарушение требований санитарного законодательства (СанПиНов и др.) и законодательства о техническом регулировании).

По таким обращениям граждане принимают меры в рамках федерального государственного санитарно-эпидемиологического надзора и государственного контроля (надзора) за соблюдением требований технических регламентов.

В настоящее время требования к продукции установлены в технических регламентах Таможенного союза. Роспотребнадзор осуществляет контроль за исполнением 21 технического регламента, в том числе «О безопасности пищевой продукции»; «О безопасности продукции легкой промышленности»; «О безопасности продукции, предназначенной для детей и подростков»; «О безопасности парфюмерно-косметической продукции» и др.

В связи с этим, в случаях, когда гражданин приобрел несоответствующий требованиям безопасности товар, он вправе обращаться непосредственно в Роспотребнадзор. При поступлении таких обращений гражданин Роспотребнадзором в установленном Законом порядке организуются мероприятия по контролю.

Территориальный отдел
Роспотребнадзора по РС(Я)
в Таттинском
(Чурапчинском) районе.

Байгм эрэ Эрмлик Эрмистийн тухуунаа санаан
хэлсрэн, буунигэр үрдүгэр туһобин уолла ойтон тир-
хэн эбилк буолар мапыйкалары көрүлүүн, ыста-
тйаалары, чинчийистери, биридчилсэн дыоннор
книгэлэргэ суруйуулары, болдотэһиллэри

С.А. ПОПОВ - СЭМЭН ТУМАГ,
сахх порудунай сүрүйааччыга.

Иширэх тылзынан

онорбута үгүс. Биргэ үлээбиги үлээнигкэрин, тууута үөрөнгит элбэк элэр дьон ахьыларьттан биһиги агабыт кырдык да идэтин сөпкө да талбыт эбит дьон санаага кэлэрин, кытас олоһор үлөү дьулурунан, мьндьыр толкуйунан, идэтин толору баһылаабылынан мээгэ киири тэнтэспэт күйүгэ.

Оруубуна уон сыл анараа өттүгэр Чурапчыта уон икки квартираларх олорор дыоһини байыт баһаран, олохтоохтор көбүлөө, толору хаачыстылаларх гына онорторбута дьон-норуот номоһор сыһуар. Ол курдук, быйыл Чурапчы сэлээнэтин олохтооһо Егор Захаров телевизорга: "Аан бастаан, оруу сук тыа сиритэр хаһылай дыһа толору хаачыстылы бастакы харпытын Степан Тимофеевич Ноговицын саһаабыта," дии эһититин олус да долуйа, кэч тутта, үөрө истибитин. Олун Наркэжа Попова научнай-практический конференцияга аһабыт үлэтин туһунан кэксээ, бастакы мээстэни ыһыта бийиги күндү эһититин дьон-норуот умнуһуун туһулуур...

түүхчдийнхээ бусад үзлийн турал
л да буоллар, кини бэлүүлэхэ таас
жуула, таас дегсад, эгээтээх дьагтор
тулгуухтарын, дьон-сэргэ дьагторин
ини нигэр сиппимэ холбогон, сылаас
алгстаах, душгаах дьэжэ
соруухтарын базарара. Огучна сыл
араа өттүгэр эшигт эшигт, туруулаһа
дулаабыг үлгэ түмүктэригэх буолбу-
тташ, олоххо сыһыа-баайа кини
эриттэн алу үөрөбүн", дьон суруйар.

1999 сылтан 15 сыл устата “Үтүө дьыала” программаны өйөөн, кырага, сылга биридии объекты туттарбыт эбит. 2001- 2002 сс. улутус баһылыга И.Н.Аммосов көрдөһүүтүгүн, Степан Тимофеевич оссо биір үтүө дьыаланы өнөрбүтэ – интэринэст төмүрүн үөһтө баһыһыһылар бастакы бис дьыз сыбааһыһың, ақылаатың бойһетин тэриһетини күүһүң босхо түһөртэриһтэ. Бу дьыһылар туһар уулуссалара Олимпийскай чемпион Павел Пинигин аатың сүтэрдьон өнөрор сана кварталы тэриһетини манһайгы сабаһыһыһылар төһүү күүс буолбута. Бу патриотическай үлөһтэ сыһаланаң, Саха Өрөспүүбүлүһетин Президентэ В.А. Шыров “Үтүө дьыала” аһал бөлүһетин туттарбыла. Оттон төрөөбүт Мугудайһылар таас оскуола тутуллар буолбутун истэң олус үөрбүтэ. Нэһилиэк баһылыга К.И. Пермяков: “Степан Тимофеевич чааһыһай массьыһыһың үлэһетэң, тэриһетиниһтэң материалһыһай көмөнү өнөрөң, үтүө холобуру көрдөрүө. Үтүс сыһыларга ыра санаа өһөстүбүт сана таас оскуолабыт сыбааһыһыларын 2010 сылга норуот күүһүң түһөрүңгэ дьону көбүлөөң, улахан үлө ыһыһыһыһыһа”, – дьэң истинник маһтана аһтар.

дэоммутуттан туу эмэ ыйыпалаһа
тийидхиптинэ: “Абаыт Степан
Тимофеевич дэонно үчүтэй сыһаннаах,
ыһыктаах тыһаах. Тусх эмэ
кыһалҕабыгыгар үөрүүнэ
көмөлөөсчү”, – диин үөрэ көрсөллөр.
Кинини орто саастаах, туугута
сыһаннаах дэон үгүстөрө билэр.

Биһиги аҕабыт дойдутаар хаалларбыт үтүө ойдобулу кини туттарбыт тутуулара эрэ буолбатаһын бары билэр убаастыр кинибит И.П.Пономарев манньк суруйан турар: "Мин бэйэм өтүбүтүн, Степан Тимофеевич үтүө өрүттэринэр, кини кыра кыһа Рена-Матрена Ноговицына суус харахтаах дуобакка бастакынан аш дойдутаабыт гроссмейстер... биһиги чуратчыбыр эрэ буолбакка, бүтүн Саха сирэ кини туттар саха кырҕытарынтан биридэстэрэ буолара кини аҕа быһыһынан олус улахан суолталаабын билиэтээн киллэриэм этэ." Кырдьык, оҕобутун сайыннараары, төһөлөөх сырага барбыһын, долгуйбутун ити нөҥүө аастып эрэ ыл билэр.

“Арып-табах” дигни төрдүтгэн уяраара. Дянтээк чөл олохтоок, үлэни, спорду, бууду өрө тушту дьэ күртэн аҕа баһылыга дьен биһиги убайбытын Степан Тимофеевичи элээк сеп. Кини олорбут олоҕо, үлэлээбит үлэтэ, тутуулары көпчүөгүтүн көпчүөгү холобур буолан, бэригэн истиннэр»,—дигн быраана А.Т. Ноговичын тапталлаах убайын туһунан ахпыттын түмүкэбинэ.

Дыңс жүргөн аға баһылыгын быһылыгынан аҕабыт кыргыттарын дыңно үчүйдүрүн эрэ таба көрөрүгө, кыра да буоллар, дыңно наар көмөлөбө сыһыарга субоһиһа. Ол курдук, аҕалын Т.С. Ноговицын аатыгар Д.Д.Красилюков аатынан Мугудай орто оскуолатыгар «Бастың спортсменна» стипендия аҕабыгыт, кыра кыһыгыт Матрена норуоттар икки ардыларынааҕы гроссмейстер буолбутугар, Д.П.Коркин аатынан өрөспүүбүлүкэтээки спортивнай оскуолаҕа “Бастың спортсмен-туйгуһу үөрэнээччигэ” дигэн стипендияны сыһын айы туттарабыт. Төрөөбүт Мугудайыгар оҕобут бириһингэр өрөспүүбүлүкэтээки турнир ыһларга бэйэтэ көбүлээбигэ, спонсорлаабыга, ону билигин биһиги салгыабыт. Күндү аҕабыт сырууһа аҕал аҕаҕары, төрөөбүт Мугудайыгар, таптааһа оскуолаһын дыһингэр киһи аҕынан нуучча дуобальгар турнир ыһыһынныт, ону салгыаһыт, сайыһнарыаһыт. Степан Тимофеевич нуучча дуобальгар ССРС спортуһу маастарыгар киирүүһүтэ.

Бу актыбын Степан Тимофеевич бэйгэ элпит тылларынан түмүктүүбүн: "Тууу үлөз кэли бөөрүп тухары бар. Олунин билиги тутаачы илдэтин талбыт-пыллан — дьоллоохтук, бэйбиг улууспутугар эбэк кыраһыйбай, аныгы ирдэбигэ элпигитиир объектары тутуш-путунан, кээн тутабат."

Кырдык да, биниги тапталлаах киһибитин, бастыг тутаччыһы, сиэр-майгы сиппит киһитин, эрэлээк табаарыһы, амарах аҕаны, истиг тапталлаах көргөһү хайан да умнуохпуг суоҕа, сиэр-майгы быһыһынан салгыы олорон, үлөлөөн үтүө аатын өрүү үрдүктүк тутуохпуг.

Күргөзү Мария Николаевна,
кыргыз тара Матрена, Надежда
НОВОВИЦЬНАЛАР.

Олохун ихэсэ агаарын салгын сагаргын олон, үлгэин-хамнайн үлгэинэр сыгдгынбыг саамай күнд киһини, биһини дьэ жүргэн тулхадгынбат модун тулаагынна – агаар, жүргэним Степан Тимофеевич Ноговингын орто дойдугтан баргынга бу дгын тохсунгын 21 күнүгэр оруугын үс сыгын, туолар. Баара буолар, 65 эр саастаах буолуо эгэ. Аны биһини ортобутугар суогу, олох очурдаах суолугар тэниэ аргыстаһан, тэниэ күлгэн-оонгын, үлгэин-хамсаан күн сиригэр олонор олохтун тэниэ тутуспаг буолбутун, олохтон үйг-сааг тухары эргэ баргынгын күн бүгүниэ дгори итгэргыбг күрдүкүг.

Күнүтү киңибитин бөлүшкөн үс сыйбың олус да ыарыкчактык, элбөк курус күнүлөк, элбөк харах уулаах ааста. Ол да буюлтар, олох согуонунан, “Өлбүтү кытта өлбүт суок,” деген эгэлөрүнүн, бийиги эмнө олохко тарпыган кыяктыг басынан утаткан, олорон келибиге.

Степан Тимофеевич Ноговицын – Россия, Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр бочуоттаах тутааччыла, “Үтүө дыала” хамсааһын, “Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр физкультурга уонна спорт сайдыытыгар кылаатын ичин” боллуктар хамсааһынара, Чурапчы улуутун, Мугудай нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, “Спирь” тууу тэрилтэтин дириэктэрэ этэ.

Оскуулаагу үүрэгтэ сүлдһыабыттан тутанчы буолуон олус бабарара, тапталлаах дойдугутар улахан таас дьыллар тутулган, дьон-сэргэ сылаас, толору хаанчыллыылаах дьылларга олоруохтарын гыа санаа онтоосто.

Бу үс сый устата бийиги дийэ юргэн:
“Аҕабын баҕа санаага маанык этэ, онук
дийэ этэ,”- диин санаалаах олордубут. Туту
эмэ сипистэхтигиниз, аҕабын баара
буолар, тоһо эрэ үөрүө этэй, хомойдох-
путуна, кини туох дийэ этэй,- диибит.
Эрдэгэн эһиги баҕа санааҕын толорорго
дуулуһабын, толоруохпут диин эрэбиз.
“Норуотка туһунат тутууларым — мукэ
паамаһынньылым буоллаҕа,” — диирэ.
Үлэһэбит үлэтин чомчотон, аһаһыт
тэһаарыстарын, аймахтарын, биһирэ

ростка бичээттэннэ.